

Άθως > Νοερά Προσευχή > Φιλοκαλία

Από τον **Βύρωνα Τομάζο** Μηχανολόγο, Απόφοιτο Πολυτεχνείου Μονάχου
 e-mail: byron.tomazos@wartsila.com

Μιας και η κρίση φαίνεται να έχει φτάσει στον πάτο της, ο οποίος δε γνωρίζουμε πόσο ευρή θα είναι, αποφάσισα να γράψω για ένα άλλο θέμα.

Όμως προτού μπω στο άλλο θέμα θα ήθελα να πω δύο λόγια για τους εκδότες της εφημερίδας μας «Η Βούλα και ο Κόσμος της» η οποία έδωσε μια νέα πνοή και διάσταση με ωραία γκάμα άρθρων και άλλα θέματα που αφορούν τους Βουλιώτες.

Οι αρθρογράφοι -από ότι τουλάχιστον έχω διαπιστώσει- είναι άνθρωποι της Βούλας, πολλοί από αυτούς ερασιτέχνες δημοσιογράφοι σαν του λόγου μου, αλλά για εμένα έχει μεγάλη σημασία αυτό, γιατί είναι τοπικό και πηγαίο.

Όπως είπα και στο "Report" μου έχουμε όλοι μαζί πολλές «γνώσεις» αρκεί να τις μεταδώσουμε ο ένας στον άλλο. Και μόνο η συζήτηση αυτών μας αποσπά από την καθημερινή-επαγγελματική κατά των πλαισίων κατευθυνόμενη δημοσιογραφία και μας κάνει να σκεπτόμεθα και να συζητάμε κάτι διαφορετικό.

Για αυτή τη συμβολή, σας ευχαριστώ **Τώνη & Αντωνία Βλαβιανού**, που συντοίς άλλους έχετε το προνόμιο να γιορτάζετε μαζί και σας εύχομαι κουράγιο για το δύσκολο έργο που αναλάβατε. Αυτή η αναγνώριση, πιστεύω ειλικρινά είναι ευρεία, π.χ. η φίλη μας η **Βούλα Κούκη** είπε ότι "αυτή η εφημερίδα την αναγεώνει".

Ο ένας από μια ομάδα τριάντα φίλων που πάμε κάθε χρόνο στο Άγιο Όρος είμαι και εγώ. Αυτή η ομάδα -ακολουθώντας το τριδιάτατο- είναι: πατήρ ο **Δ. Ντουνιαδάκης**, υιός ο **Π. Σωτηρόπουλος** και Άγιον πνεύμα ο **Θ. Κουλιανός**, όλοι με πολύ κέφι, διάθεση και προσφορά.

Στην πολυδιάστατη και πολύμορφη αυτή παρέα, εκτός από το πραγματικό προσκύνημα με τα πριν και μετά, ασχολούμεθα και λίγο πέραν του τετριμμένου των προσκυνημάτων δηλαδή με λίγο θεολογικά αν θέλετε θέματα μόνο και μόνο για να ικανοποιήσουμε τις δίψες, ανησυχίες, προβληματισμούς,

που μας δημιουργεί η κατάνυξη αυτού του χώρου. Εκεί στο όρος εξασκείτε η «Νηπτική» που είναι η διδασκαλία της Ορθοδόξου Θεολογίας κατά την οποία η κοινωνία με τον Θεό επιτυγχάνεται με συνεχή **πνευματική άσκηση, μετάνοια και προσευχή**.

Γύρω λοιπόν από αυτό φιλοδιάβασα ορισμένα βιβλία, που θα ήθελα να σας μεταφέρω τι νόμισα ότι είναι σημαντικό η τουλάχιστον αυτά που με εντυπωσίασαν ή δεν γνώριζα. Τα βιβλία αυτά έχουν το παράδοξο να έχουν μεταξύ τους αρκετές αντιθέσεις: (Πατερική Θεολογία Ρωμανίδου, Ενάντια στη Θρησκεία Χ. Γιανναρά, Καζαντζάκης Ταξιδιωτικά) κ.ά.

Ένα θέμα, λοιπόν, που δεν είχα για αυτό καμία ιδέα, είναι η «**Φιλοκαλία**». Στο λεξικό του Μπαμπινιώτη γράφει «αγάπη προς το κάλος» όμως στην θεολογία σημαίνει «αγάπη του Θεού» και κατ'επέκτασιν «η αγάπη για τον Θεό που είναι η πηγή του καλού», απάνθισμα έργων πατέρων της Εκκλησίας από τις μονές του 15ου αι. το οποίο συντάξαν και εξέδωσαν (Βενετία 1782) οι Άγιοι Νικόδημος ο Αγιορείτης και Μακάριος Κορίνθου.

Η «Φιλοκαλία» είναι ένα Ανθολόγιο από κείμενα τριάντα έξι Πατέρων και ασκητών της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας. Τα κείμενα που επιλέχθηκαν αναφέρονται στις **προϋποθέσεις**, στην **πρακτική** και στους **στόχους** της άσκησης.

Ιδιαίτερα της άσκησης στους τρόπους της προσευχής και μάλιστα της νοερής (προσευχή της καρδιάς), στους τρόπους να οδηγηθεί ο ασκητής στην απάθεια (την ελευθερία από την αναγκαιότητα της φύσης) στη νήψη (διαύγεια και νηφαλιότητα του νου) και τελικά στην ησυχία και θεωρία, στην αίσθηση θείας ηδονής της εκ της καρδιάς πηγαζόμενης.

Το 1793 γίνεται σλαβική μετάφραση από τον Ρώσο μοναχό **Παΐσιο Βελισσόφσκι** και επηρεάζει μεγάλους επίσης συγγραφείς και διανοητές όπως Τολστόι, Σολόφωφ και Ντοστογιέφσκι. Μετά την Ρώσικη Επανάσταση το 1917 έφυγαν πολλοί λόγιοι και διασπάρθηκαν στην Ευρώπη και Αμερική και έφεραν μία αφύπνιση και ενδιαφέρον για την σπουδή των Ελλήνων Πατέρων, της ορθόδοξης λατρείας, της ορθόδοξης τέχνης.

Η «Φιλοκαλία» επανεκδόθηκε σε διάφορες γλώσσες πολλές φορές. Το κυριότερο αποτέλεσμα είναι η **εισόδος στις δυτικές κοινωνίες** μιας καινούργιας γλώσσας λέξεων και εκφράσεων η και της θεματικής των "φιλοκαλικών κειμένων". Η νήψη (κατάσταση πνευματικής κάθαρσης και ε-

γρήγορης του πιστού) η απάθεια, η νοερά προσευχή, η κάθοδος του νου στην καρδιά, η του θεού θεωρία, η θεοπτεία, μπήκαν στην γλώσσα των θρησκευόμενων της Δύσης.

Όλες οι ακολουθίες καθώς και η ασκητική παράδοση της Εκκλησίας αναφέρονται κυρίως σε τρεις πνευματικές καταστάσεις (Ρωμανίδης).

- Στην κάθαρση από τα πάθη της ψυχής και του σώματος
- Στον φωτισμό του νου του ανθρώπου από την χάρη του Αγίου Πνεύματος
- Και στην θέωση της ψυχής και του σώματος του ανθρώπου

Κυρίως όμως μιλούν για την κάθαρση και το φωτισμό, επειδή οι ακολουθίες στην Εκκλησία είναι έκφραση της λογικής λατρείας.

Ο άνθρωπος έχει δύο γνωστικά κέντρα: Το ένα **είναι ο νους** που είναι κατάλληλο όργανο για να δεχθεί την αποκάλυψη του Θεού και το δεύτερο **είναι η λογική**, που γνωρίζει τον αισθητό κόσμο

που μας περιβάλλει. Στον χώρο της φυσικής καρδιάς λειτουργεί κάτι που οι πατέρες ονόμασαν «**νοον**». Ονόμασαν νοον αυτή την **νοερή ενέργεια** η οποία λειτουργεί στην καρδιά του υγιούς ψυχικά ανθρώπου. Η Νοερή ενέργεια είναι μία και μόνη ενέργεια της ψυχής η οποία στον μεν εγκέφαλο λειτουργεί ως λογική η ίδια όμως λειτουργεί συγχρόνως και στην καρδιά ως νους.

Θα μου πείτε γιατί τα γράφω όλα αυτά, γιατί μιλάω για μένα τουλάχιστον. Δώδεκα χρόνια θρησκευτικά στο Σχολείο κανείς δεν μας μίλησε για τη μεγάλη θρησκευτική και πνευματική συμβολή στη Δύση και στην Ανθρωπότητα αυτής της συμβολής των Πατέρων.

Εμείς, μόνο τους Αρχαίους Έλληνες γνωρίζαμε και το **Βυζάντιο σκοταδιασμένο**, ή έστω με ένα λύχνο διατήρησης της γλώσσας μας, χωρίς όμως ανώτατη πνευματική υπόσταση.

Χαίρομαι λοιπόν που έμαθα ότι αυτά τα συγγράμματα των τριάντα έξι Πατέρων και ασκητών είχαν τόση απήχηση στην αφύπνιση του πνεύματος στη Δύση. Γιατί πέρα από το Θεολογικό πιστεύω μία εξήγηση (π.χ. του τρισδιάστατου) που θέλει πολλά υπόβραθα ύψιστης διανοητικής φιλοσοφικού επιπέδου, είτε αυτά προέρχονται από φωτισμό είτε από νοησαρχία (Θεωρία κατά την οποία η νόηση αποτελεί την πρωταρχική αιτία των ψυχικών εκδηλώσεων και την βάση για την προσέγγιση της γνώσης και της αλήθειας), είναι πολύ σημαντική.

Το **Άγιο Όρος** είναι το πρότυπο της Ορθοδοξίας μας. Είναι ένα μνημείο θρησκευτικό και πολιτιστικό που πρέπει οπωσδήποτε να διατηρηθεί με την συμβολή και εγρήγορση όλων μας.

Πιο συγκεκριμένα την πρώτη συγκρότηση αυτής της ανθολογίας την έκανε μάλλον ο μητροπολίτης Κορίνθου Μακάριος Νοταράς (1731 - 1805). Τότε κυκλοφορούσαν χειρόγραφες κόλλες ανάλογης ανθολόγησης Πατερικών κειμένων στον 18ο αιώνα.

Αυτός τις παρέδωσε στον Μοναχό Νικόδημο τον Αγιορείτη (1747-1809) που ανέλαβε να ελέγξει τα πατερικά κείμενα με τους σωζόμενους στις βιβλιοθήκες των μονών του Αγίου Όρους κώδικες και να τα εκδώσει.

Συνεχίζεται
 στην επόμενη σελίδα

Άθως > Νοερά Προσευχή Φιλοκαλία

Συνέχεια από
την προηγούμενη σελίδα

Η επίδραση της Ρωσικής διασποράς θα είναι πολύ γονιμότερη στις ορθόδοξες χώρες (κυρίως στην Ελλάδα, στην Σερβία, στη Ρουμανία αλλά και στο Λίβανο) εγκαινιάζοντας την λεγόμενη «**Θεολογική Άνοιξη**» της δεκαετίας του 1960 (ομολογώ ότι και αυτή για πρώτη φορά την άκουσα πρόσφατα). Ίσως να είναι κι αυτό ιδιαιτερότητα της Ελληνικής φυλής. Ίσως να υπήρξε αντιπολίτευση, που συνήθως δεν κάνει τίποτα σωστό ή θάβει κάθε προσπάθεια γόνιμου αγνοώντας την ουσία και το καλό προς χάριν της αντιπολίτευσης. Δυστυχώς υπάρχει η ίδια πολιτική και στην εκκλησία. Σίγουρα, κατά γενική ομολογία, όλοι μας πήραμε πολλά (food for thought).

Πέραν τούτου, το όλο περιβάλλον, η φύση, η κατάνυξη, το ψάλσιμο των καλόγερων που στο φως των κεριών μοιάζουν με αγγέλους, είναι μια εικόνα μοναδική! Κρίμα που δεν τα ήξερα όλα αυτά τόσα χρόνια που έζησα στο εξωτερικό, στη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική. Είχα αρκετές συζητήσεις γύρω από αυτά τα θέματα και θα μπορούσα να τους μπώ λίγο παραπάνω, για να μη μας θεωρούν κοιμώμενους στον Μεσαίωνα και ονειρευόμενους τους Αρχαίους Έλληνες. Το Βυζάντιο δεν ήταν σκοτάδι όπως ισχυρίζονται μερικοί, ήταν μια μεταλαμπάδευση του αρχαίου πνεύματος, όπως ήταν και η «**Φιλοκαλία**», το πνευματικό κέντρο του Αγίου Όρους.

Νοερά προσευχή και ψαλμός 102 στο κελί του **Μοναχού Γρηγορίου** όπου μένει μόνος

Ο αρχηγός μας **Δημήτρης Ντουνιαδάκης** έχει και μούσι

Διπλή "ανάβαση" για τη Νέα Σκήτη με μοντέρνα μέσα

Private "Κύρηγμα" από τον **Παναγιώτη Σωτηρόπουλο**